

ANDREU CARRANZA

CIUTAT
DE LLOPS

Columna

ANDREU CARRANZA
CIUTAT
DE LLOPS

COL·LECCIÓ CLÀSSICA
PRIMERA EDICIÓ: SETEMBRE DEL 2017
© ANDREU CARRANZA, 2017
© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.
AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA
ISBN: 978-84-664-2290-1
DIPÒSIT LEGAL: B. 15.173-2017
FOTOCOMPOSICIÓ: VÍCTOR IGUAL, S.L.
CARRER ARAGÓ, 390 - 08013 BARCELONA
IMPRÈS A: LIBERDÚPLEX

www.columnaedicions.cat

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 91 702 19 70 / 93 272 04 47). Tots els drets reservats.

El van trobar a la vora del riu. Aparegué nu, el cos tintat de fang negre i pudent, voltat de fantasmagòriques cendres que la brisa de l'alba aixecava entre arbres fumejants. Subjectava contra el ventre un corn: una gran cargola de mar d'un blanc immaculat. En posició fetal, acabat de néixer de les entranyes de la mare Terra. El pare Ebre llepava les vores socarrades, les arrels del canyar consumit pel foc i corria avall indiferent, entonant la cantarella de l'aigua.

L'Eban dubtava, no sabia què fer. La nau era a punt de salpar i ell, amb la bossa en bandolera, tenia els peus clavats a l'embarcador, incapaç de fer un pas endavant o endarrere. Aquella nit no havia dormit pensant que faria un viatge al desconegut.

—Nàmone! —va cridar el patró, l'oncle Passarius, que governava el llagut des de la coberta de popa. S'aferjava amb les dues mans a l'arjau, la barra del timó. Als seus peus hi tenia una gosseta de pèl negre i llanós que bordava enfurida.

Acabaven de salpar de les goles de l'Ebre. A l'Eban, encara afectat per la decisió que acabava de prendre, li va fer molta gràcia aquell posat castís de l'animal que no aixecava un pam de terra, es devia pensar que era el mateix almirall Nelson. En canvi, el sorrut patró, tan bon punt va posar els peus a la barca, ja li havia dedicat una mirada escrutadora, inquietant. El Fonso, el secretari, va advertir-lo del caràcter esquerp d'aquell home, que seria el capità de l'expedició.

L'oncle Passarius va deixar travat el timó amb una

estaca i va baixar de la coberta de popa rondinant. La gosseta el seguia.

—A jeure, Perleta! —L'animal es va aturar vora l'Eban i li va ensumar la mà. En va tindre prou i semblava com si es digués: «Fas olor de bona persona, tu. Dels altres tripulants no me'n fio! Jo sóc la vigilant de la barca, que quedi clar».

El patró anava per feina i es va queixar:

—Redéuna! Ja m'ho veig vindre, que ho hauré de fer tot jo. —Es va ajupir a recollir les cordes de les amarres, que se submergien dins del riu. L'Eban el va ajudar. No sabia per on agafar els caps xops d'aigua i es va mullar de dalt a baix. Passarius ni el va mirar. En dues gambades ja era dalt de la coberta de popa. Va alçar la mà fent un senyal. La nau va rebre una forta estrebada. L'Eban i la resta de tripulants es van haver de subjectar. Una llanxa remolcava el llagut.

El patró fitava els tripulants; ara un, ara un altre, «Quina colla d'ineptes. No han navegat en sa puta vida». El timó llaurava la pell del riu, obria un solc que l'hipnotitzava. Li havia passat sempre, des que va començar a navegar amb dotze anys. El magí li fugia. Ara mateix estava renegant: «Redéuna! Que poc que s'imaginem quina una els espera!». Ràpid, va escopir dins l'estela d'escuma que el corrent es va endur. Això el retornava a la realitat. Va aixecar el cap i es va acomiadar del Delta inspirant les darreres alenades de sal.

Exceptuant l'Eban, xop, batejat amb l'aigua de l'Ebre, la resta de tripulants, tot i que havien fet un curset i havien rebut instruccions, no tenien ni idea del que era un llagut. Aquell viatge, organitzat per una institució del territori amb el patrocini d'algunes empreses privades, tenia la missió de promocionar la navegació i el turisme

fluvial. Feia poc temps que havien acabat les obres de dragatge.

El llagut era propietat de Passarius. El va vendre a l'administració amb la condició que ell en seria el patró. L'home, ja gran, es conservava molt bé. A més, es donava la circumstància que es tractava de l'últim llaguter viu de l'Ebre i coneixia cada revolta del riu. Per pilotar la nau, sense càrrega, sense les presses i els riscos de comerciar amunt i avall, amb un parell de mariners en tenia prou. La institució li va imposar cinc tripulants. Això el va molestar. Després, quan va traçar el pla, se'n va alegrar. «Tots, tots, són necessaris! M'agradaria veure la cara que farà el Fonso».

A l'Eban se li entretallava l'alè. Pensava en la seua mare, Maria, i el seu pare, Joan. Ell venia d'una família de navegants de riu. Va caminar en direcció a la part del davant, va pujar els quatre escalons de la coberta de proa. Allí estaria sol i meditaria...

Fins als sis anys va ser el xiquet més feliç del món. Una tarda, l'agutzil va vindre a avisar la mare que el Joan havia naufragat al pas de l'Ase. El llagut va desaparèixer. Mai no es va trobar ni rastre de la barca ni el cadàver. Aquesta tragèdia va marcar la seua família. L'Eban estimava son pare amb bogeria. I l'home se'l carregava al coll i el portava al llagut, li deixava fer sonar el corn, la gran cargola de mar, mentre li explicava coses del riu. Algun dia fins i tot se l'enduia a navegar.

No va plorar. L'Ebre li havia pres son pare. La imaginació el va conduir per la senda d'un precipici. Feia fred, el camí era tortuós, no hi havia arbres, el vent els arrencava del terra. L'aire ho arrencava tot. Va seure, s'aferrava als esbarzers. Al fons de la gorja hi veia el riu. Si s'hi llançava, petaria contra les pedres grises del fons i es faria

mal, es mataria. Per aquell camí de sirga que abans travessava un paradís de verdor, ara uns llaguters portaven una caixa de morts buida i la tiraven al riu. Tot era mentida. Va odiar el seu pare. Per què no tornava del riu? Per què va marxar i el va deixar sol? Ell l'estimava tant. Es va bloquejar. Tots els records que tenia d'ell els va ofegar al riu aquell dia feréstec, quan es va negar a plorar. Quan va tancar la seua ànima i es va dir que mai no havia tingut pare. I només li va quedar la remor llunyana d'una veu que li deia paraules confuses.

La Maria de seguida va notar la reacció de tancament de l'Eban, i va patir molt. «Encara no, no ha plorat, ai! Lo xiquet no ha plorat la mort de son pare i el volia amb deliri. Li ha quedat lo nus dins, i això és dolent, molt dolent». Ella, cada nit, amb la dolçor del record que torna el gust de les coses a la boca, li parlava del Joan. L'Eban al principi no volia saber-ne res, es negava a escoltar. La seua mare no perdia la fe, insistia, insistia dia rere dia. I ell, dins la seua ment de xiquet, va aprendre a escoltar-la com si aquell no fos el seu pare. Va fabricar una fantasia. Un altre pare de mentida. I la mare, enganyada, amb tot l'amor del món i sense perdre punt, com que sabia el mal que patia el xiquet, l'hi descrivia amb tot detall: «Ai, fillet, lo teu pare era el millor patró del riu. I el més pinxo i ben plantat. Portava la camisa ampla oberta al pit, amb l'escapulari de la Verge del Carme, faixa negra amb la ganiveta encreuada, calça curta i es-pardenya. Lo cap cobert amb lo gran mocador nuat darrere, com los pirates». Aquest era l'estil fatxada dels llaguters i sirgadors de l'Ebre. La seua mare es recreava en la mirada escrutadora del seu Joan: «Tu, Eban, tens los seus ulls: una llambregada de riu». Quan deia això se li feia un nus a la gola.

L'Eban, a pesar d'aquell distanciament, de la fantasia que es va forjar de petit, també formava part de l'univers de llaguts del riu Ebre. Un món desaparegut on el seu pare tenia un prestigi. Entre patrons hi havia gelosies, enveges, baralles i apostes. I el Joan sempre guanyava, navegant enmig de la boira, o de nit. Tant era. Tot això formava part de la seua infantesa. Ell havia tancat tots els records del seu veritable pare dins d'un compartiment hermètic que mai no obriria. Només li va quedar un eco llunyà que algunes nits sentia entremig dels somnis: el ressò d'una veu que sorgia del fons d'un pou eixorc.

La mare es va quedar sola. Era una dona forta, amb molt de caràcter. Com totes les dones ebrenques, la Maria va ser el pilar i la biga mestra de la casa. En vida del Joan, ella havia de controlar els afers socials i públics, portava la casa, els negocis i les relacions amb veïns i autoritats. Ja sense el seu marit, no es va acovardir, ans al contrari.

L'Eban va assaborir tot sol l'inici de la navegació a la proa del llagut, amb l'aire obrint-li solcs a la cara, pouant records íntims. Va retornar a la realitat quan va sentir el seu nom:

—Eban. Eban.

—Sí, sí. —Es va girar i va veure l'Ager que s'apropava. Aquell era també l'home de confiança del Fonso, el secretari.

—Té, Eban, los vostres noms són aquí. Recordeu les instruccions que us van donar abans de marxar. Som un llagut iber! Hem de representar el nostre paper.

L'Eban va alçar el cap i va veure els altres dos tripulants, l'Abiner i la Baïkar, que estaven plantats al mig de la barca llegint el paper.

El text del full deia:

NOM DEL LLAGUT: ILTIRKA

(en la llengua dels ibers, Iltirka vol dir la ciutat dels llops)

NOMS DELS TRIPULANTS

Eban

Significaria fill, i Teban, filla. Altres estudiosos no estan d'acord amb aquesta definició.

Abiner

La interpretació d'un dels pocs textos bilingües: iber, llatí, aparegut en un morter de Caminreal, li dona el significat d'esclau, serf.

Baikar

Paraula que apareix en una de les pàteres de plata de Tivissa i també en altres llocs. Hi ha diverses hipòtesis del seu possible significat: tomba, recipient funerari, vall. També podria tractar-se d'un nom: el Baikal és el llac d'aigua dolça més profund del món i és a Rússia.

Ager

Epigrama ibèric del toret d'Ullastret. Hi ha algunes versions de la seua interpretació. Una li dona el significat d'aparèixer, manifestar-se, emparentada amb l'èuscar.

Aranko

Apareix a la inscripció ibera de la pàtera de Sant Boi de Llobregat: «Skerr lakon aranko golo». Una de les interpretacions diu que té un origen semític. Vol dir «ara».

IMATGE DE LA VELA QUADRADA GRAN,
ANOMENADA TRAU

Tir

Algunes monedes del món ibèric amb la inscripció «Iltir» mostren en una de les cares la imatge del llop, animal totèmic dels pobles ilergets i dels ilercavons, les tribus iberes de la vora del riu Ebre. També apareix a la pàtera del castellet de Banyoles. Algunes interpretacions identifiquen la grafia Tir amb el llop.